

Notat etter den allmenne høringa om forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk 2024

Mai 2024

Innledning

4. mars 2024 sendte Språkrådet en del forslag til rettskrivningsendringer til allmenn høring. Forslagene gjaldt bokmål, nynorsk eller begge skriftspråkene. Samtlige av sakene i høringa har vært behandla i Språkrådets fagråd for normering og språkobservasjon i 2023 eller 2024.

Fristen for å sende inn høringsuttalelser gikk ut 15. april. I alt kom det inn 49 uttalelser. De fleste uttalelsene kom fra privatpersoner (35). Seks av uttalelsene kom fra språkorganisasjoner og tre fra statsorganer. Ellers var det uttalelser fra et departement, et privat firma, et forlag, et universitet og et nyhetsbyrå. Fire av dem som uttalte seg, hadde ingen merknader. Samtlige punkter i høringsnotatet er omtalt i uttalelsene, men det punktet som er kommentert i flest uttalelser, er forslagene til norvagiserte skrivemåter av noen importord (punkt 3.3). Nedenfor svarer vi på kommentarer til alle punktene bortsett fra punkt 5.1 om genus på *raster* i nynorsk, der det ikke kom innvendinger mot forslaget.

I dette notatet refererer og kommenterer vi et utvalg av de momentene som ble spilt inn i høringsuttalelsene. Disposisjonen er den samme som i høringsnotatet. Språkrådet har vurdert forslagene i lys av uttalelsene og endra visse av forslagene som følge av det. De forslagene som ikke eksplisitt er omtalt nedenfor, blir stående uendra slik de er formulert i høringsnotatet. Forslagene vil – med de endringene som er nevnt i dette notatet – bli behandla av Språkrådets styre på møtet 6. juni 2024.

I noen av høringsuttalelsene ble det foreslått andre endringer enn de som var med i høringsnotatet. Disse er ikke kommentert her.

Punkt 3.1: Endring av genusnormering for substantivene *artefakt*, *ekstrakt*, *jippo*, *krampe*, *låt*, *manual* og *skyr* (gjelder bokmål og nynorsk)

Det var foreslått ulike endringer i genusnormeringa av disse sju substantivene. Forslagene var motivert av bruksprinsippet og begrunna med bruksdata henta fra ulike tekstkorpus for bokmål og nynorsk.

Flere av enkeltforslagene er nevnt i høringsuttalelsene:

For *manual* gikk forslaget ut på å innføre valgfritt hankjønn eller intetkjønn i betydningen 'tangenter på orgel'. I sin høringsuttalelse presenterer **Daniel Tobias Johansen Langhoff** resultater fra undersøkelser av genusbruken i fagtekster. Når det gjelder *manual*, finner Johansen både intetkjønn og hankjønn brukt, noe som er i overensstemmelse med de bruksdataene Språkrådet i utgangspunktet la til grunn. Langhoff finner imidlertid nokså klar overvekt av intetkjønnstreff, f.eks. mange flere tilfeller av *andremanualen* enn

andremanualen. Langhoff støtter forslaget om valgfrihet, men «med preferanse for inkjekjønn om ein skulle velje eitt av [genusa].» Organist **Kjetil Ertresvåg** skriver at intetkjønn er det vanlige i orgelbetydningen både i bokmål og nynorsk. **Riksmålsforbundet** bemerker at *manual* i forbundets norm har intetkjønn som eneform «etter påtrykk fra organisthold». Også **Det Norske Akademi for Språk og Litteratur** mener at intetkjønn bør være eneste normerte genus her.

Språkrådet ser gode argumenter for å normere *manual* med bare intetkjønn i betydningen ‘tangenter på orgel’. I denne betydningen er ordet en fagterm, og det skal derfor legges vekt på bruken i fagspråklige kontekster (se *Retningslinjer for normering* punkt 8.2). I lys av uttalelsene fra representanter for fagmiljøet og på bakgrunn av de ytterligere bruksdataene som er lagt fram, vil vi endre forslaget for *manual*.

Justert forslag: Genusnormeringa for *manual* ‘tangenter på orgel’ blir justert i bokmål fra bare hankjønn til bare intetkjønn. I nynorsk blir dagens normering (bare intetkjønn) stående uendra.

I sin høringsuttalelse presenterer **Daniel Tobias Johansen Langhoff** også ytterligere bruksdata for substantivet *pedal* i betydningen ‘pedalklaviatur’ og argumenterer for at genusnormeringa av dette ordet bør følge normeringa av *manual*.

I lys av innspillet og bruksdataene for ordet *pedal* vil Språkrådet vurdere genusnormeringa av dette ordet på nytt.

For *ekstrakt* var det foreslått å endre genusnormeringa i betydningen ‘uttrekk; utkok’ fra hankjønn til valgfritt hankjønn eller intetkjønn. Ordet har fra før av ulik genusnormering avhengig av betydningen; når det betyr ‘utdrag av skrift’, er det i dag bare intetkjønn som er normert genus. **Helge Sandøy** stusser over forslaget og argumenterer for at *ekstrakt* bør behandles som ett leksem med enhetlig genusnormering, men ulike bruksområder: «Med å skilje i kjønn mellom desse bruksområda – slik det er foreslått – oppstår det ein forvirrande forskjell, for svært mange språkbrukarar forstår nok det einskaplege innhaldet i ekstrakt [...]».

Språkrådet er ikke uenig med Sandøy i at *ekstrakt* av de fleste trolig oppfattes som ett leksem. Likevel ser vi altså en betydningsdifferensiering som til dels avspeiles i bruk av ulike genus, og denne differensieringa er allerede knesatt i rettskrivningsnormene. Forslaget på dette punktet innebærer ikke etablering av noe ytterligere skille.

Forslaget som gjelder ordet *ekstrakt*, blir stående uendra.

For *skyr* var det foreslått å endre genusnormeringa i begge skriftspråk til valgfritt hankjønn eller intetkjønn. Dagens normering er hankjønn i bokmål, men intetkjønn i nynorsk. *Skyr* har samme opprinnelse som intetkjønnsordet *skjør*, men slik *skyr* brukes i norsk i dag, er ordet å regne for et lån fra islandsk. **Det Norske Akademi for Språk og Litteratur** og **Riksmålsforbundet** ønsker at dagens normering med bare hankjønn beholdes i bokmål. Som

begrunnelse anfører Riksmålsforbundet at ordet hører «naturlig hjemme blant de mange markedsførte drikkevarer som har navn med en-genus». **Nettverket for tydeleg og enkel nynorsk** viser til at *skyr* var normert skrivemåte i nynorsk fram til 1938, da dette ble endra til *skjør*. Nettverket argumenterer for at *skjør* (før 1938 skrevet *skyr*) og det importerte *skyr* bør behandles som ett leksem på nynorsk, med skrivemåten *skyr* og intetkjønn som eneste genus. **Litteraturselskapet Det Norske Samlaget** foreslår å føre *skjør* og *skyr* som variantformer i nynorsk, da med intetkjønn som eneste tillatte genus på begge formene. Også **Norskt Måldyrkingslag** går inn for en slik løsning. Måldyrkingslaget mener at islandsk *skyr* er det samme ordet som norsk *skjør/skyr*, og at det bør behandles under ett i normen og i normative ordbøker slik det er gjort i det svenske ordbokverket SAOB.

Som Språkrådet skrev i høringsnotatet, er det ikke tvil om at *skyr* og *skjør* historisk sett representerer det samme ordet. I ordbøker som legger et strengt etymologisk prinsipp til grunn for presentasjonen av stoffet, kan det godt være logisk å samle disse formene i én artikkel. I moderne norsk er det likevel all grunn til å behandle *skyr* og *skjør* som to ulike lemmaer basert på hvordan ordene brukes i praksis. *Skyr* brukes om det islandske melkeproduktet produsert av skumma melk, mens *skjør* brukes om ulike norske surmelksprodukter. Uttalen av de to ordene er også forskjellig hos mange språkbrukere, om enn ikke for alle. De historiske dokumentasjonsordbøkene *Norsk Ordbok* og NAOB har valgt å behandle *skjør* og *skyr* som ulike oppslagsord, samtidig som de gjør greie for det felles opphavet.

Når det gjelder ordet *skyr*, finner vi i dag begge genus (hankjønn og intetkjønn) brukt både i bokmål og nynorsk. Hankjønn er vanligst i bokmål, mens intetkjønn er mer brukt i nynorsk – i tråd med dagens normering. I lys av den variasjonen vi ser i bruk, mener vi det er mest logisk å normere ordet med valgfrihet. Dersom bruken over tid viser seg å favorisere ett av genusene klart, vil det kunne motivere innsnevring av genusnormeringa på et seinere punkt.

Forslaget som gjelder ordet *skyr*, blir stående uendra.

Punkt 3.2: Endring i normeringa av substantivet *pellet(s)* (gjelder bokmål og nynorsk)

Det var foreslått å ta inn formen *pellets* i rettskrivningsnormene som valgfri form ved siden av dagens form *pellet*. Forslaget var at *pellets* skulle ha regelmessig hankjønnsbøying med flertallsformen *pelletser/pelletsar*. Det var ikke foreslått endringer i normeringa av formen *pellet*. **Det Norske Akademi for Språk og Litteratur** argumenterer for at flertallsformen av *pellets* bør være *pellets*. Akademiet viser til at punkt 10.4 i *Retningslinjer for normering* sier at «[n]ye importord skal følge vanlige norske bøyingsmønstre», mens *pellet(s)* neppe kan regnes som et nytt importord. Også **Riksmålsforbundet** mener *pellets* bør stå som flertallsform av *pellets*, og forbundet viser til at formen *pelletser* er svært lite brukt. **Tansa Systems** stiller seg bak dette og skriver at formene *pelletser/pelletsar* «virker noe konstruert». **Nettverket for tydeleg og enkel nynorsk** er imot forslaget om endring i nynorsk og mener man primært bør arbeide for å finne et norsk avløserord for *pellet(s)*. **Bokmålsforbundet** sier seg enig i forslaget i høringsnotatet.

Motivasjonen for forslaget var å ta formen *pellets* inn i rettskrivningsnormene, ettersom den formen er mye brukt, både i grunnordet og ikke minst i sammensetninger (*pelletsovn* osv.). Alene er *pellets* til dels brukt som mengdeord i entall, dels som flertallsform. Fram til 1984 var *pellets* normert som flertallsform av *pellet* i bokmål. Språkrådet ser det ikke som ønskelig å øke antallet normerte flertallsformer på -s, og det gjelder uavhengig av om det gjelder nyere eller ikke så nye importord. Forslaget slik det står i høringsnotatet, tar inn formen *pellets* i normene (i entall), men tar samtidig hensyn til retningslinjenes føring om at importord bør gå inn i vanlige norske bøyingsmønstre.

Forslaget som gjelder ordet *pellet(s)*, blir stående uendra.

Punkt 3.3: Normering av norvagiserte former: *kalvados, kalypto, kampus, kanasta, kasanova, kava, guakamole, prosekko, skampi og tako* (gjelder bokmål og nynorsk)

Her var det foreslått å innføre norvagiserte skrivemåter med *k* som valgfrie ved siden av dagens skrivemåter med *c*. Forslagene på dette punktet var altså de som var hyppigst kommentert i høringa, og de har også vært en del omtalt i mediene. Reaksjonene blant dem som uttalte seg, var delte. Nedenfor nevner vi et utvalg blant innspillene og konsentrerer oss om dem som er best begrunna.

Sander Bøe Bertelsen viser til at betegnelsene *calvados, cava* og *prosecco* alle er geografiske betegnelser, dvs. at bruken av dem er omfatta av visse begrensninger som gjelder produksjonsområde, kvalitet eller andre egenskaper. Han mener at beskyttelsen knytta til slike geografiske betegnelser også setter begrensninger for hvordan ordene kan eller bør skrives. **Ingvar Engen** setter spørsmålstegn ved om alle de ti ordene forslaget omfatter, kan betraktes som allmennord (jf. punkt 10.1 i *Retningslinjer for normering*, som avgrenser gruppa av importord det er aktuelt å norvagisere, til dem som er tatt i bruk i allmennspråket). Når det gjelder ordet *casanova*, skriver Engen at forslaget om norvagisering kommer i konflikt med punkt 10.5 i retningslinjene, som sier at man skal være tilbakeholden med norvagisering av importord avleda av navn. På et overordna plan mener Engen at de aktuelle forslagene til norvagisering er dårlig begrunna, og at slike forslag i lys av «de særskilte utfordringer som har vist seg å være forbundet med denne typen rettskrivningsendringer» bør forelegges Kultur- og likestillingsdepartementet til godkjenning.

Riksmålsforbundet mener at det er tvilsomt om forslagene til norvagisering har tilstrekkelig grunnlag i bruk. Forbundet etterlyser ellers konkrete kriterier for hvor stor bruksprosent en form kan ha før man kan vurdere å ta den inn i normen. **Bokmålsforbundet** er sterkt uenig i forslagene og viser også til at formene med *k* er svært lite brukt i dag. **Bernt Øyvind**

Thorvaldsen kommenterer flere av enkeltforslagene og mener f.eks. at den vanlige uttalen av *campus* er med /æ/, slik den ellers er for ord med samme rot, som *camp* og *camping*. Han mener det er logisk å behandle denne ordgruppa parallelt, og at *campus* derfor bør bli stående som eneform. **Litteraturselskapet Det Norske Samlaget** er positivt til forslaget og generelt til at flere norvagiserte former kommer inn i normene. **Helge Sandøy** støtter også forslagene og skriver at de er «sjølsagde både 'språkteknisk' og ikkje minst språkpolitisk ut frå det enkle og overordna omsynet formulert i retningslinjene frå 2021: «Dersom ein bruker importord som enno ikkje har fått normert skrivemåte, skal det godtakast å skriva dei i tråd med norske rettskrivingsprinsipp.»». Også **fagmiljøet i nordisk språk ved Universitetet i**

Bergen støtter forslagene til norvagisering, men mener samtidig at de fleste av de nye skrivemåtene vil ha vansker med å slå gjennom fordi skrivemåtene med *c* er godt innarbeida i norsk.

I lys av momenter som kom fram i høringa, og etter en helhetlig vurdering konkluderer Språkrådet med at det er behov for å vurdere de nevnte forslagene til innføring av norvagiserte skrivemåter på nytt. Alle forslagene sendes derfor til ny behandling i fagrådet for normering og språkobservasjon. Fagrådet bes særlig gjøre en nærmere vurdering av forslagene i lys av de formuleringene i *Retningslinjer for normering* som er understreka her:

- Punkt 10.1: «Dersom nye importord som blir tatt i bruk i norsk allmennspråk, ikke alt har en form som passer inn i norsk rettskrivning, skal det vurderes om de skal fornorskes.»
- Punkt 10.4.1, siste setning: «Hvis den ikke-norvagiserte formen er enerådende, bør denne normeres som eneform.»
- Punkt 10.5: «Man skal være tilbakeholden med å norvagisere importord som er avledet av navn [...].»

Justert forslag: Forslagene under punkt 3.3 fremmes ikke for Språkrådets styre nå, men går tilbake til fagrådet for normering og språkobservasjon for ny vurdering.

Punkt 3.4: Endringer i skrivemåten av importord (gjelder bokmål og nynorsk)

Dette punktet omfatta endringsforslag for to substantiver. For ordet *juss/jus* (faget) var det foreslått å ta ut av normene bestemt form *jusen*, slik at *jussen* blir stående som bestemt form både av *jus* og *juss*. For *ressurs/resurs* gikk forslaget ut på å ta ut av normene skrivemåten med én *s* slik at *ressurs* blir stående som eneform.

Bokmålsforbundet er sterkt uenig i forslaget om å ta ut bestemt form *jusen* av normene. Forbundet viser til dataene for bruksfrekvens som er nevnt i høringsnotatet, der *jusen* ligger på om lag 15 % av tilfellene i bokmål. Forbundet viser også til tradisjonsprinsippet. **Helge Sandøy** mener det er svært uheldig å åpne for mønsteret *jus – jussen* fordi det strider mot det etablerte systemet for markering av vokalkvantitet i norsk. Sandøy viser til punktet i *Retningslinjer for normering* som sier at nye importord skal følge vanlige norske bøyingsmønstre, og at det skal svært mye til for å gjøre unntak fra det. Han mener det er «sterke systemomsyn» som taler mot dette forslaget. Også **Norskt Måldyrkingslag** går mot forslaget om å åpne for *jus – jussen* fordi «slik tviauke av medljod [...] bryt med ei grunnsetning i norsk rettskriving». **Nettverket for tydeleg og enkel nynorsk** mener primært at *juss – jussen* bør være eneform, men støtter subsidiært forslaget i høringsnotatet. **Litteraturselskapet Det Norske Samlaget** peker på at det er uheldig at forslaget åpner for *jus – jussen* samtidig som en form som *bag* må ha bestemt form *bagen*. Samlaget mener det ville være best å vente med å gjøre endringer nå og i stedet ta en større gjennomgang av den aktuelle typen ord ved en seinere anledning. **Det Norske Akademi for Språk og Litteratur** og **Riksmålsforbundet** støtter forslagene som gjelder *jus(s)* og *res(s)urs*.

Når det gjelder formen *jusen*, viser Språkrådet til retningslinjene for revurdering av norvageringsvedtak etter 25-årsregelen, som styret i Språkrådet slutta seg til 12. april 2021. Punkt 6 i disse retningslinjene lyder slik: «Om ei framand form er i bruk i mindre enn 25 % av tilfella, bør ho normalt gå ut.» Når *jusen* har en frekvens på ca. 15 % i bokmålstekster og ca. 10 % i nynorsktekster, er det altså klart grunnlag for å ta denne formen ut av normene.

Det stemmer at forslaget åpner for å kombinere formen *jus* med bestemt form *jussen*. Normalt markeres kort vokal i norsk med etterfølgende dobbel konsonant, og i tråd med det er den systemrette skrivemåten *juss – jussen*. I grunnformen er den tradisjonelle, latinbaserte formen *jus* mye brukt; vi finner den i ca. 60 % av tilfellene (noe høyere enn dette i bokmål, noe lavere i nynorsk). Selv om systemhensyn kan tilsi at *juss* bør være eneform, taler bruksprinsippet og tradisjonsprinsippet mot dette, og Språkrådet mener altså at formen *jus* må få stå inntil videre. I bestemt form er *jusen* derimot vesentlig mindre frekvent i bruk enn *jussen*. Det betyr at mange språkbrukere skriver *jus – jussen*, selv om vi ikke har eksakte tall på hvor mange det er snakk om. Vi er enige i at det ikke er ønskelig å (gjen)innføre et system med veksling mellom enkel og dobbel konsonant på bred front, men vi konstaterer at et slikt mønster i dag blir praktisert av mange i importord (først og fremst av engelsk opprinnelse, men altså også i et ord som *jus*, som kommer fra latin). Vi kan ikke se at det undergraver rettskrivningssystemet å åpne for mønstre som *jus – jussen* og *chat – chatten*.

Det er riktig at rettskrivningsnormene ikke har et enhetlig system for bøyning av importord med én stavelse og kort vokal. Man kan identifisere minst fire typer: 1) *tagg – taggen*, 2) *bag – bagen* eller *bagg – baggen*, 3) *hub/hubb – hubben*, 4) *cup – cupen*. Språkrådet har som mål å redusere variasjonen i systemet på sikt og vil arbeide videre med dette.

Forslaget som gjelder ordet *jus/juss*, blir stående uendra.

De fleste som uttalte seg i høringa, var positive til forslaget om å ta skrivemåten *resurs* ut av normene. **Eric Papazian** og **Helge Sandøy** argumenterer imot forslaget. Papazian viser til systemhensyn (ønsket om samsvar mellom skrivemåte og uttale) og ønsker heller at formen *ressurs* skal gå ut av normene. Sandøy skriver at man ved å ta ut formen *resurs* «normerer [...] seg vekk frå norske rettskrivningsprinsipp». Han viser også til talemålsprinsippet for nynorsk og argumenterer for at dagens valgfrihet *ressurs/resurs* bør bestå.

Språkrådet er enig i at skrivemåten *resurs* er logisk og i tråd med prinsippene i norsk rettskrivning. Samtidig er det et faktum at formen i svært liten grad har kommet i bruk selv om den har vært normert og ordbokført siden 1984. Vi mener det er lite sannsynlig at dette vil endre seg. Selv om det er et mål at rettskrivningen skal være enkel og konsekvent, mener vi at en rettskrivning helt uten unntak er urealistisk å få til. Når språkbrukerne over lang tid såpass klart foretrekker å skrive *ressurs* med to s-er, er det ikke noe stort poeng å opprettholde valgfriheten i normene på dette punktet.

Forslaget som gjelder ordet *ressurs/resurs*, blir stående uendra.

Punkt 4.1: Endring av genusnormering for substantivene *smell* og *smil* (gjelder bokmål)

Forslaget her gikk ut på endring fra valgfritt hankjønn eller intetkjønn til bare intetkjønn for de to substantivene *smil* og *smell* (sistnevnte bare i betydningen 'skarp lyd; futt'). **Sigrid Sofia Grip Skovly** argumenterer mot endringa for ordet *smell*. Hun mener de fleste språkbrukere oppfatter *smell* som ett ord uavhengig av betydning, og at en endring i normeringa til bare intetkjønn i betydningen 'skarp lyd' «i lengdi vil driva burt hannkynsformi». **Bokmålsforbundet** og **Riksmålsforbundet** er enige i forslaget som gjelder *smell* og *smil*.

Språkrådet er enig med Skovly i at de fleste trolig oppfatter *smell* som ett ord, men når vi ser på bruken av ordet, er det en klar tendens til at hankjønn brukes i betydningen 'slag, støt', mens intetkjønn brukes i betydningen 'skarp lyd'. Også i dag har disse betydningene ulik genusnormering, og forslaget innebærer bare en justering av normeringa for den ene betydningen. Motivasjonen for forslaget er et ønske om å justere normen etter den faktiske bruken og ta ut av normen valgfrie former som i liten grad blir brukt – i dette tilfellet hankjønn for *smell* 'skarp lyd'. Det er ikke noe mål i seg selv å opprettholde bruken av hankjønn ved *smell*, men det er heller ingen spesiell grunn til å tro at endringa på sikt vil føre til at intetkjønn tar over i begge betydningene av ordet.

Forslaget som gjelder ordene *smell* og *smil*, blir stående uendra.

Punkt 4.2: Endring i normeringa av geografiske navn av typen *De vestindiske øyer/øyene* (gjelder bokmål)

Forslaget åpner for mer bruk av dobbel bestemmelse i geografiske navn av typen *De vestindiske øyer/øyene*. Her sier det gjeldende vedtaket fra 2005 at slike navn som hovedregel skal ha enkel bestemmelse. Forslaget er motivert av den generelle tendensen i retning mer bruk av dobbel bestemmelse i bokmål og et ønske om å bringe reglene for geografiske navn mer på linje med praksis i bokmål. **Bokmålsforbundet** sier seg sterkt uenig i dette forslaget. Forbundet skriver at «[b]ruken av bestemt form er en helt unødvendig forsterkning» og at ubestemt form (dvs. enkel bestemmelse) «er den desidert mest brukte form for det store flertall av bokmålsbrukerne». **Lars S. Vikør** reiser spørsmålet om ikke denne typen saker bør behandles som navnesaker og ikke rettskrivningssaker. Han mener saken kunne vært behandla mer inngående dersom den hadde hatt status som navnesak.

Når vi ser på bruken av enkel og dobbel bestemmelse i bokmålstekster generelt, f.eks. i skjønnlitteratur og avistekster, er det ikke tvil om at det skjedde en klar dreining i retning av mer dobbel bestemmelse i løpet av 1900-tallet, se Lundebys 1965:288–289, Lundebys 1996:196–198, Vannebo 2008:270–271)¹. De to

¹ Lundebys, Einar (1965): *Overbestemt substantiv i norsk og de andre nordiske språk*. Oslo/Bergen/Tromsø: Universitetsforlaget.

Lundebys, Einar (1996): «Overbestemthet 30 år etter», i: *Maal og Minne* 1996 (2):193–206.

konstruksjonstypene lever fortsatt side om side, og valget av enkel og dobbel bestemmelse er som nevnt i høringsnotatet styrt av en rekke faktorer. I navn på geografiske objekter utenfor landets grenser står enkel bestemmelse nokså sterkt (selv om det også fins navn som ofte brukes med dobbel bestemmelse, f.eks. *De store sjøene*). Språkrådets formål med forslaget er ikke å endre formen på geografiske navn der enkel bestemmelse har lang tradisjon og står sterkt i dag. Forslaget er ment som en oppmykning av dagens regel om at enkel bestemmelse skal være hovedregelen.

Retningslinjer for normering (punkt 9.2) nevner eksplisitt utenlandske geografiske navn som en navnegruppe Språkrådet har ansvar for å fastsette. Normering av slike navn er ikke omfatta av stedsnavnloven og faller dermed ikke innenfor det vi vanligvis kaller *navnesaker*. Denne saken er grundig utgreid i Språkrådets fagråd for normering og språkobservasjon i to omganger, i 2009 (før Språkrådet fikk normeringsfullmakt) og i 2023.

Forslaget om endring i geografiske navn av den nevnte typen blir stående uendra.

Punkt 4.3: Endring i normeringa av substantivet *trikk/triks* (gjelder bokmål)

Dette forslaget går ut på å ta ut formen (*et*) *trikk* av bokmålsnormen slik at (*et*) *triks* blir stående igjen som eneform. Forslaget er begrunna i bruksdata som viser at (*et*) *trikk* er svært lite brukt i bokmålstekster i dag. **Det Norske Akademi for Språk og Litteratur** mener at dagens form *trikk* bør bli stående, men med skrivemåten *trick*. Akademiet skriver at *trick* «er eneste brukbare form i sammensetninger». **Riksmålsforbundet** er enig i at *trikk* bør gå ut, men mener at *trick* er eneste brukbare forledd i sammensetningene med *-fotografering*, *-innspilling* og *-kjøring*. Forbundet viser også til ordet *hattrick* (normert skrivemåte *hat trick*). **Lars S. Vikør** mener at *trikk* gjerne kan tas ut også av nynorsknormen. **Bokmålsforbundet** stiller seg bak forslaget om å ta ut *trikk* av bokmålsnormen.

Selv om (*et*) *trikk* går ut av bokmålsnormen som variantform til (*et*) *triks*, er det ingenting i veien for å skrive *trikk*- i sammensetninger der forleddet kommer av engelsk *trick*, som *trikkinnspilling*, *trikksskyting*, *trikkskudd* og *trikkssyssel*. Ordet *hat trick* er tatt inn i norsk med den originale skrivemåten, men det kan bli aktuelt å gi ordet norsk skrivemåte i tråd med hvordan det uttales i norsk.

(*Eit*) *trikk* gikk ut av nynorsk ved rettskrivningsreformen i 2012.

Forslaget om å ta ut (*et*) *trikk* av bokmålsnormen blir stående uendra.

Punkt 5.2: Normering av ordet *koss* (gjelder nynorsk)

Forslaget er at ordet *koss* 'hvordan' tas inn i nynorsk som eget lemma. Fram til 2012 stod *koss* i nynorsknormen som sideform til *korleis*, men formen gikk ut av normen ved rettskrivningsreformen det året. I tida etter 2012 har det vært reist innvendinger mot dette

Vannebo, Kjell Ivar (2008): «'Den unge mann' og 'Den unge mannen' – en liten detalj ved bestemthetsbøyinga i norsk», i: Kjell Ivar Vannebo: *Normer, strukturer og ferdigheter*, Oslo: Novus. 265–272.

vedtaket. Ut fra en vurdering av bruksdata og talemålsdata har Språkrådet kommet til at *koss* bør være normert form i nynorsk, men da som selvstendig lemma (oppslagsord). **Ingvar Engen** skriver at man ikke bør ta inn *koss* igjen i nynorsk fordi han mener det strider mot 2012-reformens mål om en tydelig og stram norm med redusert valgfrihet. Engen mener at *koss* kan betraktes som en sammentrukket form av *korleis*, og at formen bør kunne representeres av *korleis* i normert nynorsk. **Jon Fosse** er enig med Engen. Fosse viser til stabilitetsprinsippet og bruksprinsippet og skriver at *koss* er svært lite brukt i forhold til *korleis*. **Sigrid Sofia Grip Skovly** argumenterer mot forslaget fordi hun mener det vil åpne for å ta inn flere dialektformer i nynorsknormen. Mange høringsuttalelser uttrykker støtte til forslaget om å ta inn *koss*; blant disse er uttalelsene fra **Litteraturselskapet Det Norske Samlaget, Nettverket for tydeleg og enkel nynorsk, Norsk Måldyrkingslag, Helge Sandøy** og flere andre enkeltpersoner.

Selv om dette forslaget vil ta formen/ordet *koss* inn i nynorsknormen igjen, innebærer det ikke noen generell åpning for å ta inn flere dialektformer eller tidligere sideformer i normen. Det er ikke full enighet om etymologien til dagens form *koss*, men etymologiske argumenter har uansett ikke vært avgjørende for forslaget. Som nevnt i høringsnotatet er det motivert av bruksprinsippet, talemålsprinsippet og tradisjonsprinsippet.

Forslaget om å ta inn *koss* i nynorsknormen blir stående uendra.